

Wymagania na oceny do historii dla szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” kl. 4

Wymagania na oceny uwzględniają zapisy podstawy programowej z 2017 r. oraz zmiany z 2024 r., wynikające z uszczuplonej podstawy programowej. Szarym kolorem oznaczono treści, o których realizacji decyduje nauczyciel.

*Gwiazdką oznaczono tematy dodatkowe (nieobowiązkowe) z podstawy programowej

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Rozdział 1. Z historią na Ty						
1. Historia – nauka o przeszłości	<ul style="list-style-type: none"> – historia jako nauka o przeszłości; – historia a baśnie i legendy; – efekty pracy historyków i archeologów; – źródła historyczne, ich przykłady oraz podział. 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>współczesność, przeszłość, historia, legenda, baśń</i>; – rozróżnia przeszłość od współczesności; – potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy. 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>archeologia, źródła historyczne</i>; – rozróżnia pracę historyków i archeologów; – potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych; – wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki; – dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje różne przykłady materialnych źródeł pisanych i niepisanych. 	<ul style="list-style-type: none"> – omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów. 	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie; – ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych.
2. Historia wokół nas	<ul style="list-style-type: none"> – znaczenie pamiątek rodzinnych; – drzewo genealogiczne – sposób przedstawienia historii rodziny; – „wielka” i „mała” ojczyzna; – patriotyzm jako miłość do ojczyzny; – sposoby wyrażania 	<ul style="list-style-type: none"> – przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>ojczyzna, patriotyzm</i>; – podaje przykłady pamiątek rodzinnych. 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminami: <i>ród, drzewo genealogiczne</i>; – przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny; – podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem <i>tradycja</i>; – podaje przykłady regionalnych tradycji. 	<ul style="list-style-type: none"> – poprawnie posługuje się terminem „<i>mała ojczyzna</i>”; – tworzy przewodnik po własnej miejscowości. 	<ul style="list-style-type: none"> – wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu.

	<p>patriotyzmu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - „małe ojczyzny” i ich tradycje; - znaczenie terminów: <i>tradycja, drzewo genealogiczne, ojczyzna, mała ojczyzna, patriotyzm.</i> 					
3. Mieszkamy w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - państwo polskie i jego krainy historyczne; - mój region częścią Polski; - naród polski jako zbiorowość posługująca się tym samym językiem, mająca wspólną przeszłość i zamieszkująca to samo terytorium; - dziedzictwo narodowe; - polskie symbole narodowe; - polskie święta państwowe ; - znaczenie terminów: <i>kraina historyczna, naród, symbole narodowe, Polonia.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem <i>symbole narodowe</i>; - wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>naród</i>; - przedstawia polskie symbole narodowe; - przedstawia najważniejsze święta państwowe; - wskazuje na mapie stolicę państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>region</i>; - wskazuje na mapie główne krainy historyczne Polski oraz największe miasta; - przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>Polonia</i>; - podaje przykłady dziedzictwa narodowego Polaków. 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia genezę polskich symboli narodowych; - tworzy przewodnik po własnym regionie.
4. Czas w historii	<ul style="list-style-type: none"> - chronologia i przedmiot jej badań; - oś czasu i sposób umieszczenia na niej 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych: <i>tysiąclecie, wiek</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>chronologia, okres p.n.e. i n.e</i> - zamienia cyfry arabskie na rzymskie; 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>era, epoka historyczna</i>; - podaje cezury czasowe epok 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery; - podaje przykłady innych rachub 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje główne epoki historyczne.

	<p>dat;</p> <ul style="list-style-type: none"> - podstawowe określenia czasu historycznego (<i>data</i>, <i>okres p.n.e. i n.e.</i>, <i>tysiąclecie</i>, <i>wiek</i>); - cyfry rzymskie oraz ich arabskie odpowiedniki; - epoki historyczne: starożytność, średniowiecze, nowożytność, współczesność oraz ich daty graniczne. 	<ul style="list-style-type: none"> - umieszcza daty na osi czasu. 	<ul style="list-style-type: none"> - porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie. 	historycznych.	mierzenia czasu.	
5. Obliczanie czasu w historii	<ul style="list-style-type: none"> - obliczanie upływu czasu między poszczególnymi wydarzeniami; - określanie, w którym wieku doszło do danego wydarzenia; - podział czasu na wieki i półwiecza. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie; - oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e.; - oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach obu er. 	<ul style="list-style-type: none"> - określa początek i koniec wieku; - poprawnie umiejscawia wydarzenia z obu er na osi czasu. 	<ul style="list-style-type: none"> - oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er. 	<ul style="list-style-type: none"> - przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych.
6. Czytamy mapę i plan	<ul style="list-style-type: none"> - podobieństwa i różnice między mapą a planem; - znaczenie mapy w pracy historyka; - odczytywanie informacji z planu i mapy historycznej; - najstarsze mapy świata. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>mapa</i>, <i>plan</i>; - dostrzega różnice między mapą a planem. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>legenda</i>, <i>symbol</i>; - objaśnia symbole legendy mapy; - odczytuje z mapy podstawowe informacje. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, czym jest kartografia; - przygotowuje proste plany miejscowe. 	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej.

Rozdział II: Od Piastów do Jagiellonów

<p>1. Mieszko I i chrzest Polski</p>	<p>- słowiańskie pochodzenie Polaków; - książę Mieszko I pierwszym historycznym władcą Polski; - małżeństwo Mieszka I z Dobrawą; - chrzest Mieszka I i jego znaczenie - znaczenie terminów: <i>plemię</i>, <i>Słowianie</i>, <i>Piastowie</i>.</p>	<p>- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>plemię</i>, <i>dynastia</i>; - wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski.</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminem <i>Piastowie</i>; - wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska”.</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>Słowianie</i>, <i>poganin</i>; - zna wydarzenia związane z data 966.</p>	<p>- wyjaśnia okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka; - przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu.</p>	<p>- wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich; - charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego.</p>
<p>2. Bolesław Chrobry – pierwszy król Polski</p>	<p>- misja świętego Wojciecha u Prusów; - zjazd gnieźnieński i pielgrzymka cesarza Ottona III; - wojny Bolesława Chrobrego z sąsiadami i przyłączenie nowych ziem; - koronacja Bolesława Chrobrego na króla Polski; - znaczenie terminów: <i>misja</i>, <i>relikwie</i>, <i>cesarz</i>, <i>arcybiskupstwo</i>, <i>biskupstwo</i>, <i>koronacja</i>, <i>gród</i>, <i>drużyna</i>, <i>wojowie</i>.</p>	<p>- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>cesarz</i>, <i>koronacja</i>, <i>wojowie</i>; - wie, kto był pierwszym królem Polski.</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>relikwie</i>, <i>gród</i>, <i>drużyna</i>; - zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025; - charakteryzuje misję św. Wojciecha.</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>biskupstwo</i>, <i>arcybiskupstwo</i>; - przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego.</p>	<p>- zna wydarzenia związane z datami: 1002–1018; - wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego; - wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego.</p>	<p>- ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego.</p>
<p>*W średniowiecznym klasztorze</p>	<p>- zakony chrześcijańskie; - życie w klasztorze;</p>	<p>- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami:</p>	<p>- podaje przykłady średniowiecznych zakonów;</p>	<p>- wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na</p>	<p>- poprawnie posługuje się terminami: <i>reguła zakonna</i>, <i>skrytorium</i>;</p>	<p>- podaje przykłady współczesnych zakonów chrześcijańskich.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - wpływ zakonów na rozwój średniowiecznego rolnictwa; - rola zakonów w rozwoju wiedzy i średniowiecznego piśmiennictwa; - najstarsze zakony na ziemiach polskich i ich znaczenie; - znaczenie terminów: <i>duchowieństwo, zakon, mnich, klasztor</i>. 	<p><i>duchowieństwo, zakon, mnich, klasztor;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje podstawowe zajęcia duchowieństwa zakonnego w średniowieczu. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje życie wewnątrz klasztoru. 	<p>ziemiach polskich.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę. 	
3. Polska Kazimierza Wielkiego	<ul style="list-style-type: none"> - Kazimierz Wielki ostatnim królem z dynastii Piastów; - reformy Kazimierza Wielkiego; - zjazd monarchów w Krakowie - uczta u Wierzyńka; - umocnienie granic państwa (<i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>); - utworzenie Akademii Krakowskiej; - znaczenie terminu: <i>żak, uniwersytet</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: <i>uniwersytet, żak</i>; - wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki”. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370; - wyjaśnia powiedzenie: <i>Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego; - wyjaśnia cele założenia oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej; - wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>uczta u Wierzyńka</i>; - opisuje zjazd monarchów w Krakowie. 	<ul style="list-style-type: none"> - porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego.
*Rycerze i zamki	<ul style="list-style-type: none"> - średniowieczni rycerze i ich rola; 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>herb</i>, 	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady zachowanych zamków 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przykłady wzorców rycerskich

	<ul style="list-style-type: none"> - funkcje i wygląd zamków; - od paza do rycerza; - uzbrojenie rycerskie; - turnieje rycerskie; - kodeks rycerski; - znaczenie terminów: <i>rycerz, zamek, paż, giermek, pasowanie, herb, kopia, fosa</i>. 	<p>terminami: <i>rycerz, fosa, kopia, zamek</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje wygląd średniowiecznego rycerza i zamku. 	<p><i>pasowanie, paż, giermek</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem. 	<p><i>dziedziniec, zbrojownia, baszta</i>;</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje kodeks rycerski. 	<p>średniowiecznych w Polsce i w regionie.</p>	<p>utrwalonych w literaturze i legendach.</p>
4. Jadwiga i Jagiełło – unia polsko-litewska	<ul style="list-style-type: none"> - objęcie władzy przez Jadwigę; - zasługi Jadwigi dla polskiej kultury, nauki i sztuki; - przyczyny zawarcia unii polsko-litewskiej w Krewie; - okoliczności objęcia władzy w Polsce przez Władysława Jagiełłę; - skutki zawarcia unii polsko-litewskiej; - zagrożenie ze strony Krzyżaków; - znaczenie terminów: <i>unia, Jagiellonowie</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem <i>Jagiellonowie</i>; - charakteryzuje postać <i>Jadwigi i Władysława Jagiełły</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>unia</i>; - zna wydarzenia związane z datą 1385; - wskazuje na mapie Królestwo Polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia okoliczności zawiązania unii polsko-litewskiej; - wymienia postanowienia unii w Krewie. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>Andegawenowie</i>; - omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla Polski i Litwy.
5. Bitwa pod Grunwaldem	<ul style="list-style-type: none"> - bitwa pod Grunwaldem i biorący w niej udział rycerze. 		<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenia związane z datą 1410; 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim; - opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Ulricha von Jungingena. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia skutki bitwy pod Grunwaldem oraz postanowienie pokoju toruńskiego.
6. Mikołaj Kopernik –	<ul style="list-style-type: none"> - Mikołaj Kopernik i jego życie; 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia powiedzenie: <i>wstrzymał Słońce i</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>teoria</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło

wielki astronom	<ul style="list-style-type: none"> - odkrycie Mikołaja Kopernika i powiedzenie <i>Wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię</i>; - dokonania Kopernika spoza dziedziny astronomii; - znaczenie terminu: <i>astronomia</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> posługuje się terminem <i>astronomia</i>; - wie, kim był Mikołaj Kopernik. 	<i>ruszył Ziemię</i> ;	<ul style="list-style-type: none"> znajduje się jego grób; - przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika. 	<ul style="list-style-type: none"> <i>heliocentryczna</i>; - przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika; 	Kopernika zostało potępione przez Kościół.
Rozdział III: Wojny i upadek Rzeczypospolitej						
1. Jan Zamoyski i złoty wiek Polski	<ul style="list-style-type: none"> - złoty wiek Polski; - kariera polityczna i wojskowa Jana Zamoyskiego; - Zamość - miasto renesansowe; - znaczenie terminów: <i>szlachta, kanclerz, hetman</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>szlachta</i>; - zna królów Polski: <i>Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta i Stefana Batorego</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>kanclerz, hetman</i>; - charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>złoty wiek</i>; - charakteryzuje zabudowę i układ Zamościa; - wskazuje na mapie Zamość. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia słowa Zamoyskiego: <i>Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie</i>; 	- charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego.
2. XVII wiek - stulecie wojen	<ul style="list-style-type: none"> - potop szwedzki, rola Stefana Czarnieckiego; - obrona Jasnej Góry i rola przeora Augustyna Kordeckiego; - król Jan III Sobieski i jego zwycięstwa nad Turkami; - rola husarii w polskich sukcesach militarnych; - znaczenie terminów: <i>potop szwedzki, husaria, wielki wezyr, odsiecz</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem <i>potop szwedzki</i>; - wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej. 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje na mapie sąsiadów Rzeczypospolitej; - zna wydarzenia związane z datami: 1655-1660, 1683; 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>wojna podjazdowa, odsiecz wiedeńska</i>; - opisuje wygląd i uzbrojenie husarii; - zna postaci: <i>Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski</i>, oraz ich dokonania. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>husaria, wielki wezyr</i>; - przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry; - przedstawia przebieg odsieczy wiedeńskiej. 	- wymienia skutki wojen Rzeczypospolitej w XVII w.

*Czasy stanisławowskie	<ul style="list-style-type: none"> - ideały epoki oświecenia; - dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego; - ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej i jej znaczenie; - kultura doby stanisławowskiej oraz jej przedstawiciele; - zabytki budownictwa i architektury polskiej 2 poł. XVIII w.; - znaczenie terminów: <i>Szkoła Rycerska, kadet, mecenas, obiady czwartkowe</i>; 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: <i>obiady czwartkowe, Szkoła Rycerska, kadet</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>mecenas</i>; - wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest współcześnie obchodzony 14 października. 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego; - wyjaśnia, dlaczego oświecenie było nazywane „wiekiem rozumu”. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.
3. Tadeusz Kościuszko na czele powstania	<ul style="list-style-type: none"> - sytuacja Rzeczypospolitej w XVIII w.; - Konstytucja 3 maja; - rozbiory Rzeczypospolitej dokonane przez Rosję, Prusy i Austrię; - dowództwo Tadeusza Kościuszki w powstaniu w 1794 r.; - bitwa pod Racławicami i rola kosynierów; - klęska powstania i III 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>zaborcy, powstanie</i>; - wymienia państwa, które dokonały rozbiorów; - przedstawia cel powstania kościuszkowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>konstytucja, kosynierzy</i>; - zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791 r., 1794, 1795; 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja; - charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki. - opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia czym był Uniwersał Połaniecki; - wskazuje na mapie rozbiory Polski; - wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej;

	rozbiór Rzeczypospolitej; - znaczenie terminów: <i>rozbiory, konstytucja, powstanie, kosynierzy</i>					
4. Legiony Polskie i hymn narodowy	- losy Polaków po upadku Rzeczypospolitej; - Legiony Polskie we Włoszech i panujące w nich zasady; - generał Jan Henryk Dąbrowski i jego rola w stworzeniu Legionów Polskich; - Józef Wybicki - autor <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> ; - znaczenie słów <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> ; - <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> hymnem Polski; - znaczenie terminów: <i>emigracja, hymn państwowy</i> .	- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem <i>hymn państwowy</i> ; - zna imię i nazwisko autora hymnu państwowego; - zna słowa hymnu Polski.	- poprawnie posługuje się terminem <i>emigracja</i> ; - przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiórce; - zna wydarzenia związane z datą: 1797; - charakteryzuje postaci gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego.	- opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady.	- wie, kiedy <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> został polskim hymnem narodowym; - wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona.	- charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte; - wie, o jakich wydarzeniach mówią słowa <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> .
5. Romuald Traugutt i powstanie styczniowe	- branka i wybuch powstania styczniowego; - wojna partyzancka; - Romuald Traugutt dyktatorem powstania; - represje po upadku powstania	- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>zabór rosyjski, Syberia</i> ; - wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali powstanie.	- poprawnie posługuje się terminami: <i>branka, dyktator</i> ; - charakteryzuje postać Romualda Traugutta; - zna wydarzenia związane z datami: 1863-1864.	- poprawnie posługuje się terminem <i>działalność konspiracyjna</i> ; - wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną.	- poprawnie posługuje się terminami: <i>wojna partyzancka</i> ; - opisuje charakter, przebieg i skutki powstania styczniowego.	- wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło.

	<p>styczniowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> - znaczenie terminów: <i>zabór rosyjski, działalność konspiracyjna, branka, wojna partyzancka, dyktator, Syberia.</i> 					
6. Maria Skłodowska-Curie – polska noblistka	<ul style="list-style-type: none"> - edukacja Marii Skłodowskiej-Curie na ziemiach polskich; - tajne nauczanie i Latający Uniwersytet; - kariera naukowa Marii Skłodowskiej-Curie; - Nagrody Nobla przyznane Marii Skłodowskiej-Curie; - polscy nobliści; - znaczenie terminów: <i>tajne nauczanie, Nagroda Nobla, laureat.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>tajne nauczanie, laureat;</i> - wyjaśnia, dlaczego Maria Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postać Marii Skłodowskiej-Curie; - wymienia, za jakie dokonania Maria Skłodowska-Curie otrzymała Nagrodę Nobla. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia dokonania M. Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla . 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>Nagroda Nobla, Uniwersytet Latający;</i> - wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej.
Rozdział IV: Ku współczesnej Polsce						
1. Józef Piłsudski i niepodległa Polska	<ul style="list-style-type: none"> - wybuch I wojny światowej; - udział Legionów Polskich i Józefa Piłsudskiego w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej; - odzyskanie niepodległości przez 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>I wojna światowa, II Rzeczpospolita;</i> - wskazuje na mapie obszar II RP; - wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>Naczelnik Państwa;</i> - zna wydarzenia związane z datami: 1914–1918; 11 listopada 1918 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej; - wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem <i>orłęta lwowskie;</i> - wymienia obszary, o które Polacy toczyli walki w latach 1918-1921 r. 	<ul style="list-style-type: none"> - opisuje przebieg walk o granice II Rzeczpospolitej.

	<p>Polskę;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Józef Piłsudski Naczelnikiem Państwa; - walki o ustalenie granic II Rzeczypospolitej i Bitwa Warszawska; - Narodowe Święto Niepodległości; - znaczenie terminów: <i>I wojna światowa, II Rzeczpospolita, Naczelnik Państwa, orłęta lwowskie.</i> 	państwowym.				
*Bitwa Warszawska	<ul style="list-style-type: none"> - Rosja Sowiecka i komunizm; - wojna polsko-bolszewicka; - Bitwa Warszawska i jej legenda; - 15 sierpnia - Święto Wojska Polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenie związane z datą: 15 sierpnia 1920 r.; - odpowiada, jaki był wynik Bitwy Warszawskiej; - wskazuje na mapie miejsce Bitwy Warszawskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>front, komunizm, bolszewicy</i>; - wyjaśnia, dlaczego 15 sierpnia obchodzone jest Święto Wojska Polskiego. 	- omawia przebieg wojny polsko-bolszewickiej.	- wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją Sowiecką.	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem „<i>cud nad Wisłą</i>”; - charakteryzuje mit „<i>cudu nad Wisłą</i>”.
2. Eugeniusz Kwiatkowski i budowa Gdyni	<ul style="list-style-type: none"> - problemy odrodzonej Polski; - zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego na polu gospodarczym - budowa portu w Gdyni, Centralny Okręg Przemysłowy; 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>Wolne Miasto Gdańsk, bezrobocie</i>; - wskazuje na mapie Polski Gdynię. 	- wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat”.	- opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego.	- charakteryzuje i wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego.	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>minister, eksport, import.</i>

	<ul style="list-style-type: none"> - Gdynia polskim oknem na świat; - znaczenie terminów: <i>Wolne Miasto Gdańsk, bezrobocie, import, eksport, minister.</i> 					
3. Zośka, Alek i Rudy – bohaterscy harcerze	<ul style="list-style-type: none"> - wybuch II wojny światowej; - sytuacja społeczeństwa polskiego pod niemiecką okupacją; - Szare Szeregi (Zośka, Alek, Rudy); - akcja pod Arsenalem; - powstanie warszawskie jako wyraz patriotyzmu młodego pokolenia; - znaczenie terminów: <i>okupacja, Armia Krajowa, Szare Szeregi.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>okupacja</i>; - zna wydarzenia związane z datą 1 września 1939 r.; - opisuje sytuację narodu polskiego pod niemiecką okupacją. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>Armia Krajowa, Szare Szeregi</i>; - zna wydarzenia związane z datą 1 sierpnia 1944 r.; - charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego. 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, dlaczego wybuchło powstanie warszawskie; - opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>Związek Sowiecki, powstanie warszawskie</i>; - charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego. 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia przebieg powstania warszawskiego.
4. „Żołnierze niezłomni”	<ul style="list-style-type: none"> - przejście władzy w powojennej Polsce przez komunistów; - polityka komunistów wobec polskiego podziemia; - działalność wojenna i powojenna Witolda Pileckiego; - postawa Danuty Siedzikówny, ps. Inka - znaczenie terminów: 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>„żołnierze niezłomni”</i>; - opisuje politykę komunistów wobec ludności polskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminem: <i>„żołnierze niezłomni”</i>; - rozwija skrót PRL; 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej; - opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje postaci <i>Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - wie, kiedy obchodzony jest Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”.

	opozycja antykomunistyczna, „żołnierze niezłomni”.					
5. Jan Paweł II – papież pielgrzym	<ul style="list-style-type: none"> - dzieciństwo i początek kapłaństwa Karola Wojtyły; - opozycyjna rola Kościoła w czasach komunizmu; - wybór Karola Wojtyły na papieża; - pielgrzymki papieża do ojczyzny (<i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>); - wsparcie Kościoła dla opozycji; - Jan Paweł II jako papież pielgrzym; - znaczenie terminów: <i>papież, teologia, pielgrzymka, konklawe, kardynał, prymas, pontyfikat.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: <i>papież</i> - wie, kim był Karol Wojtyła; - podaje miasto, w którym urodził się Karol Wojtyła. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>papież, teologia, pielgrzymka;</i> - wymienia nazwy kontynentów, które odwiedził Jan Paweł II. 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu; - charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla chrześcijan. 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: <i>Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!</i>; - wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>konklawe, kardynał, pontyfikat;</i> - wie, dlaczego Stefan Wyszyński nazywany jest Prymasem Tysiąclecia; - charakteryzuje krótką biografię Jana Pawła II.
6. „Solidarność” i jej bohaterowie	<ul style="list-style-type: none"> - życie codzienne w okresie PRL.; - działalność opozycyjna; - strajki robotnicze i powstanie NSZZ „Solidarność”; - bohaterowie 	<ul style="list-style-type: none"> - przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: <i>demokracja, strajk, solidarność, związek zawodowy;</i> - wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego w 1980 r. doszło do masowych strajków robotniczych; - opisuje okoliczności zawiazania związku zawodowego „Solidarność”. 	<ul style="list-style-type: none"> - zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989; - zna głównych bohaterów „Solidarność” – Lecha Wałęsę i Annę Walentynowicz. 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawnie posługuje się terminami: <i>stan wojenny, Okrągły Stół;</i> - wymienia ograniczenia, z jakimi wiązało się wprowadzenie stanu wojennego; 	<ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską.

	<p>„Solidarności”: <i>Lech Wałęsa</i> i <i>Anna Walentynowicz</i>; - wprowadzenie stanu wojennego i represje przeciwko opozycji; - przełom 1989 r. i upadek komunizmu; - znaczenie terminów: <i>strajk, związek zawodowy, solidarność, stan wojenny, Okrągły Stół</i>.</p>	<p>„Solidarność” i późniejszy prezydent.</p>			<p>- wyjaśnia skutki rozmów Okrągłego Stołu.</p>	
--	---	--	--	--	--	--